

FANGEN OG VOKTEREN: Vidkun Quisling og fangevokteren Theophilus Schanche Helliesen under en luftetur på Akershus festning. – Quisling var helt til det siste sikker på at han hadde gjort det rette for nasjonen, sier Helliesen.

Quislings fangevokter

Vidkun Quislings sosiale liv i fangetårnet på Akershus festning besto av de daglige besøkene av kona, Maria, med den alltid tilstedeværende fangevokteren, Theophilus Schanche Helliesen, som overvåker. Ellers var det ingen andre enn forsvareren som fikk besøke cella i tårnet.

Av TOVE SKAGESTAD

Alle henvendelser og brev til landets kanskje best bevoktede fange, måtte gjennom Helliesens kontor. Selv hadde han flere timers daglig samvær og lange samtaler med Quisling, både i luftgården og på cella. Han fulgte rettssaken med argusblick og var diskret til stede under henrettelsen på Akershus.

Rørende

– Det var et rørende forhold mellom Maria og Vidkun Quisling. Hver dag, mens han satt på Akershus under rettssaken, hadde hun med små pakker til han. Det kunne være rene klær, ekstra mat og andre godsaker. Hun viste stor omsorg, var stille og beskjeden og støttet han til det siste. Gjennom henne fikk han utløp for sin frustrasjon under rettssaken og sukket stadig «Det nytter ikke, Maria. Disse menneskene skjønner ingen ting,» sier Helliesen. Ellers klaget han aldri. Holdt maska hele tida. Felte ikke en tåre. Selv ikke i sin egen celle. Da han og Maria skjønte at han ville bli skutt, og hun truet med å ta sitt eget liv, brukte han all sin energi på å holde motet oppe i Maria. Han trøstet henne og prøvde innstendig å overbevise henne om at historien ville se annerledes på han. Men for andre var han vanskelig å få kontakt med. Han var svært innsluttet, virket nesten ufølsom og fjern. Selv da den høytstående gestapisten Wiener skjøt seg i nabocella, var Quisling uberørt. Han kommenterte det overhodet ikke. Det virket som han ikke interesserte seg for noe annet enn sin egen sak. Han ble sett på som en mønsterfange, og var ikke typen en fryktet skulle begå selvmord, forteller Helliesen.

Helliesen innrømmer at det var umulig å ikke få respekt for «denne asketiske, sindige og

sterke mannen, som hadde bommet så forferdelig og som trodde han var større enn han var.» Under de daglige luftturene diskuterte de som regel politikk og Quislings sak.

– Jeg husker jeg sa til han: «De er meget intelligent, herr Quisling, men ikke særlig klok.» Da innrømmet Quisling at han nok skulle ha gjort mye annerledes, men likevel mente han hele tida at han hadde gjort det beste for landet, og det ville ettertida skjønne. Han hadde sykkelig høye tanker om seg selv.

Henrettelsen

– Etter rettssaken ble Quisling igjen overført til Møllergata 19, hvor han satt fengslet helt til han ble henrettet 24. oktober. Han kom da til Akershus festning i politibil, og ble ført til retterstedet av to politimenn. Som alle andre ble han bundet fast i skyteboksen, for at kroppen fortsatt skulle være oppreist og ikke krøke seg sammen i fosterstilling etter første skudd. Han fikk festet en hvit papirlapp ved hjertet og et svart bind for øynene. To sterke lyskastere var rettet mot ham og han ble skutt med ti skarpe skudd av ti håndplukkede, men frivillige soldater fra politistyrken. Den ellevte, kommandøren, avsa ordren til skuddene og ga til slutt Quisling det symbolske nådeskuddet gjennom tinningen. Liket ble så lagt i kiste og hentet av en likbil fra Johanne Thorens begravesbyrå, som hadde kontrakt på alle henrettelsene på Akershus, forteller Helliesen nøkternt. Han er opptatt av at de nakne fakta kommer fram, før øyenvitnegenasjonen dør ut.

Mytene som er skapt i ettertid for å dramatisere det hele, er vanskelig å akseptere for Helliesen, en av få som hadde «ørkesterplass» på vollen, da skuddene falt på Akershus for 50 år siden.

TETT PÅ: Theophilus Schanche Helliesen hadde ansvaret for Quisling under hele hans periode som fange.